

Stev. 8 Leto V.
 Lastniki in izdajatelj: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek.
 — Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Narodni banki in Novem mestu 616-T-181. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrletna 120 din. — Tiska tiskarna »Slov. poročevalca« v Ljubljani.

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

OD TEDNA DO TEDNA

Po skoraj štirih tednih, po skoraj 100 urah sej se je končala v Berlinu konferenca štirih: Zunanji ministri Dulles, Eden, Bidault in Molotov so se vrnil domov. Zapustili so zadimljene dvorane kontrolnega sveta na vogalu Kleist-parka in Elsholzstrasse ter sovskega veleposlanstva na cesti Unter den Linden; za njimi so ostale gore zamahe popisane papirja, morje zaman preltega črnila. Da, za njimi je ostal Berlin, kakršen je bil — s sektorskima mejama na Potsdamerplatzu in pri Brandenburških vratih; ostala je razdeljena Nemčija in neosvojen Avstrija; in, naposed, ostalo je vprašanje: kaj sploh lahko opraviči ta berlinski neuspah?

Konferenca je bila skilcana pravzaprav zaradi dveh osnovnih evropskih vprašanj — Nemčije in Avstrije. Glede obeh niso dosegli prav nobenega rezultata. Nemško vprašanje se ni premaknilo niti za ped bližje k rešitvi. Pokazalo se je, da so se zelo zmotili tisti, ki so mislili, da bi Moskva morda privolila v združitvi Nemčije, če bi se Zahod odpovedal načrtom evropske obrambne skupnosti in privolil v nekakšno nevtralizirano Nemčijo.

Lahko bi rekli, da pomeni berlinsko zasedanje polom nevtralističnih praznih upov v Zahodni Evropi, polom utvar, da se je sovska politika res temeljito spremenila, ter da so Malenkovi in Molotovi pripravljene ubrati pot resničnega mednarodnega sodelovanja brez imperialističnih težanj. Molotov je pokazal, da se smotri evropske politike niso spremenili, da so drugačna le v pota in sredstva, ki so bolje prilagojena mednarodnim pogojem. Gre torej za taktično spremembo, ki se kaže tudi v tem, da je Molotov zamrznjen obraz zamenjal s prijaznim smehljajem in s kožo povodnega konja prenašal pogosto zelo strupene Dulle-sove zbadljivke.

Avstriji so na začetku konference obetali največ sreče. Ne brez vzrokov: to vprašanje zares ni težavno, ker ni povezano s mnogimi problemi kakor n. pr. nemško. In ko so ministri sklenili, da bodo povabili tudi avstrijske predstavnike, da bodo sodelovali v razpravi, jih je bilo nemalo, ki so bili pripravljene postaviti s devet proti ena, da bo avstrijsko vprašanje v Berlinu rešeno. Toda to je bil račun brez krmarja, katerega vlogo je prevzel Molotov.

Ze na prvi seji o Avstriji je razbil iluzije tistih, ki so ugibali, čes da se je sovska politika »nove garniture« v bistvu spremenila. No, po njegovem dolgem spletkarjenju je postalo jasno: »Podpisem državno pogodbo, toda okupacijske čete bodo ostale v Avstriji do podpisane mirovne pogodbe z Nemčijo.«

Molotov je potemtakem spremenil avstrijsko državno pogodbo v kroglice papirja in z njo torpediral avstrijsko svobodo. Zahod je to odklonil in dejal: ali — ali. Minister Figl je rotlil: »Dajte Avstriji svobodo!« Nič ni pomagalo; Molotov je ostal gluhan eno uho. Očitno ne namerava kmalu zapustiti Avstrije, sicer pa kako bi potem »opravičili« sovske čete v Romuniji in Madžarski.

Naj končamo. V Berlinu se ne napolnem v našem razumel, da se bodo 26. aprila spet sestali v Sviči. Tokrat jih bo o azijskih vprašanjih razpravljalo več kakor v Berlinu. No, do tedaj bo preteklo še dosti vode, zato pa naj pogojnino Berlin s pozdravom Molotova: »Na svidenje v Zenevi!«

Z nepoštenostjo je treba temeljito pomesti

Boleča rak rana v poslovanju naših kmetijskih združug, ki poleg redne, v zneskih izražene škode, zelo škoduje razvoju združništva na splošno, je gospodarski kriminal. Organi revizijske službe okrajne Zadrugne zveze po napornih raziskavanjih vedno znova odkrivajo primere prilaščanja in malomarnega upravljanja v združugah in njihovih oddelkih. Vedno znova odkrivajo uslužbence kmetijskih združug, ki so se pregrešili zoper zakone poštenja, pravilno upravljanje zaupane premoženja in socialistično moralno. Povsod niti ni mogoče priti na sled vsem nepravilnostim, ker manjkajo sleherni dokumenti in ker nepošteno dokazuje traja več let. Revizijska služba je prešibka, da bi lahko uspešno nadzorovali poslovanje in odkrivali kazniva dejanja takoj v začetku. Tako se morajo posvetiti izključno samo ugotavljanju starih zadev, ki terjajo mnogo časa in napornega dela, med tem pa nastajajo nove nepravilnosti in poneverbe.

28 USLUŽBENCEV — SKORAJ 4 MILIJONE DIN ŠKODE

Za letošnje občne zbere so organi revizijske službe zbrali nad vse zanimivo, oziroma nadvse žalostno gradivo o prilaščanju in malomarnem poslovanju v osmih splošnih kmetijskih združugah novomeškega okraja. Skupno gre za težke milijone, ki jih je zaradi takega poslovanja utrpelo družbeno premoženje. 28 vodilnih in drugih uslužbencev je v teh združugah s prilaščanjem in malomarnim poslovanjem povzročilo skupno 3.921.157 din škodo. Ne bo odveč, če prikazemo te stvari v posameznih združugah, kot so jih obravnavali na posebnem sestanku predsedniki in tajniki upravnih odborov KZ skupno z vodilnimi ljudmi OZZ v Novem mestu 16. januarja letos.

Največjo smolo z uslužbenci imata, kot je razvidno iz poročila, KZ Trebnje in Smarjeta. V Trebnjem je bilo pred sodiščem nekaj uslužbencev že prej, o ugotovljenih primanjkljajih pa smo pisali tudi v našem listu. Sedaj je na vrsti spet nova skupina sedmih uslužbencev. Gre skupno za 723.000 din škodo, ki so jo povzročili v glavnem z malomarnim poslovanjem. Samo pri lesnem odseku je zaradi malomarnega poslovanja škoda skoraj 450.000 din. Pri KZ v Smarjeti sploh ne morejo dobiti poštenih uslužbencev, kot kaže, saj je v zadnjem času zaradi prilaščanja in malomarnega poslovanja sedmih uslužbencev zadruga utrpela 665.543 din škodo. Se bolj zanimiv je primer v Zagradcu, kjer je bivaša poslovodkinja postala kar milijonarka. Revizija je ugotovila, da si je poslovod-

kinja prilastila nič manj kot 1.220.491 din! Tudi bivše knjigovodkinje se je prijelo, kot pove poročilo revizije, 252.047 dinarjev. Skupno ima ta zadruga škodo 1.540.260 din.

Ne bi si upali trditi, da ne bi upravnih in nadzornih odborov posameznih kmetijskih združug ob vestnejšem izpolnjenju nalog lahko marsikje škodo omejili ali tudi preprečili. Tam, kjer so se uslužbenci čutili neomejene gospodarske se je zlo najbolj razpaslo. Osnovni vzrok tega dejanja pa je predvsem pomanjkanje poštenosti in čuta odgovornosti do zaupnega dela pri posameznih uslužbenceh, ki čemur lahko pristojemo še veliko lahkomiselnost, ki vsemu temu pa se rada pristuji domišljavost. Taki posamezniki razpolagajo z zaupanim imetjem kot s svojimi lastnimi in dostikrat ne vedo, kje je meja. Na sestanku so povedali, da so se posamezniki ženi in za svoje potrebe jemali zadrugna sredstva.

28 USLUŽBENCEV — SKORAJ 4 MILIJONE DIN ŠKODE

Dokaj škode je tudi v KZ Veliki Gaber, skupno nad 655.000 din. Dve uslužbenki sta poleg slabega poslovanja, zaradi katerega je nastala škoda, poneverile tudi večje zneske. Ene nad 70.000 din, druga nad 50.000 din. V KZ Otočec ob Krki so tri uslužbenke poneverile skupno 192.644 din. Kot je povedal predsednik, je ena izmed njih že dobila novo službo nekje na Gorenjskem. Takih primerov pa je več. V KZ Prečna imajo zaradi »poslovanja« dveh uslužbenk 53.911 din primanjkljaja, v KZ Dobrava po »zastug« ene uslužbenke 70.376 din, v Smolenju vsaj zaradi kratkega gospodarjenja Janjka Sečnjaka, o čemer smo tudi že pisali v našem listu, pa 22.665 din.

PRED

Ali bomo iz leta v leto poslušali žalostne pesmi o kriminalu v kmetijskih združugah? — Dosečanje šibkosti revizijske službe je treba odpraviti — Uslužbenci kmetijskih združug naj jamčijo za svoje delo

Pred tradicionalnim praznikom in borbenim praznikom žena se v teh dnevih znova spominjamo vodilne misli gibanja za resnično žensko enakopravnost, ki jo je že leta 1910 postavila Klara Zetkin: osvoboditi ženo iz njenega stoletnega suženjstva in izbojevati enakopravnost v okviru skupnega boja proletariata. V neki domovini, kjer so žene enakopraven boric za socialistično Jugoslavijo, je vprašanje ženske enakopravnosti neločljivo povezano z bojem za resnično socialistično demokracijo.

Zato tudi letos 8. marec ne sme biti samo srb ženskih organizacij in pripravljanih odborov Zveze ženskih društev. Odbori SZDL naj nosijo skupno ženo vsi srb, da bodo tudi letos dan borbenih žena dostojno počastili, hkrati pa opozorili na marsikaj, kar prerašča pozabljenosti. Mar smo v dolenskih okrajih lahko zadovoljni s srbjo za zaposleno ženo, delavko? Zdravstveno stanje, zaščita materinstva in njihovih družin, delavka in njihovih družin, njihova kvalifikacija žene, vprašanje delovnih mest za žensko mladino itd. — vse to so vprašanja, ki nas morajo vsekar zanimati. Vprašanje prosvetljanja kmečke žene je marsikje še vedno grobo zapostavljeno. Vedno znova lahko ugotovljamo, da prihaja do izraza reakcionarni kler, ki se proglasa za zaščitnika družine, žene, morale in materinstva. Kaj smo storili za pomoč materam, kakšno je stanje otroških urtcev, uslu-

PROSLAVA DESETLETNICE ZASEDANJA SNOS V ČRNOMLJU

Prvi občinski praznik je Črnomelj pretekel četrtek in petek dostojno počastil. Velika udeležba meščanov na vseh prreditvah je pokazala, da je ljudem spominski dan na zgodovinske dogodke pred 10 leti še vedno živo pri srcu.

Ob navzočnosti članov CK ZKS Ivana Macka — Matije,

Ob navzočnosti članov CK ZKS Ivana Macka — Matije,

TATOVE BI MORALI KAZNOVATI PRECEJ STROZJE!

Vsi udeleženci tega sestanka so soglasno sklenili, da je treba vse ugotovljene krivce najstrožje kaznovati. Ni pa

Jo je predsednik France Klubučar, o zgodovinski obletnici in obč. prazniku pa je govoril odbornik Karel Sterbenk. Po seji, s katere so poslali pozdravni brzojavki predsedniku republike maršalu Titu in tov. Mihi

Jo je predsednik France Klubučar, o zgodovinski obletnici in obč. prazniku pa je govoril odbornik Karel Sterbenk. Po seji, s katere so poslali pozdravni brzojavki predsedniku republike maršalu Titu in tov. Mihi

S seje občinskega odbora SZDL v Kočevju

18. februarja je bila v Kočevju razširjena seja občinskega odbora SZDL. Na seji so bili poleg članov odbora tudi sekretarji vaških in terenskih odborov SZDL. Razpravljali so o tekočih nalogah organizacije, predvsem pa o pripravah na bližnje volitve v osnovne organizacije in o občinski konferenci Socialistične zveze v Kočevju. Med organizacijskimi vprašanji so razpravljali tudi o razdeljevanju novih članskih izkaznic.

VREME

za čas od 26. febr. do 5. marca do konca tedna bo spet nekoliko snežilo; prve dni marca bo suho vreme in močnejši mraz, tedna bo zopet nekoliko snežilo.

OB 50-LETNICI LJUDSKE PRAVICE

Letos 5. oktobra bo poteklo 20 let, odkar je izšla prva številka Ljudske pravice, glasilo Komunistične partije Slovenije. Ljudska pravica je izhajala najprej v Dol. Lendavi, kjer jo je urejeval pisatelj Miško Kranjec. Od vsega začetka je Ljudska pravica objavljala zanimive dopise svojih bralcev, v katerih se je zrcalila žgoča problematika gnilih razmer predvojnega Jugoslavije, v kateri delovni človek ni imel pravic svobodnega življenja. Vrsto dobrih dopisov s kar revolucionarno vsebino so poslali takratni Ljudski pravici tudi kmetje in drugi delovni ljudje iz Bele krajine in dolenskih krajev. Centralni komitee ZKS je

Predsednik okrajnega odbora Zveze borcev Franc Košir je v petek 19. februarja 1954 odkril spomenik narodnega heroja Janka Starhe

sto, oficirjev črnomaljske garnizije JLA, zastopnikov organizacij in društev je bila v četrtek 19. februarja zvečer v našo polno dvorano Prosvetnega doma slavnostna akademija. Uvod v občinski praznik je bil zares slovesen; ognjem je posebej vzradostil črnomaljski mladež, prosvetni delavci in srednješolci pa so na akademiji uspešno sodelovali. O zgodovinskem zasedanju SNOS je govoril predsednik okrajnega ljudskega odbora Janc Zunič; z enominutnim mojkem so navzoči počastili spomin padlih borcev za svobodo. S slikovitimi prizori iz zgodovine narodov Jugoslavije je Črnomelj počastil hkrati tudi 150-letnico prve srbske vstaje.

V petek dopoldne je bila v dvorani nekdanjega Sokolskega doma slavnostna seja ljudskega odbora občine Črnomelj. Začel Marinku, so se množice ljud-

stnih podjetij, šolskih kuhinj itd.?

Žreb je odločil

V torek 23. II. 1954 je bilo v dvorani Prosvetnega doma v Črnomlju pred pribl. 250 naročniki našega tednika novoletno nagradno žrebanje danih za predplačnike Dolenjskega lista. Žrebanje je vodila 6-članska, iz vrst navzočih bralcev izvoljena komisija, darila pa je izžrebala 6-letna Vladka Benčič iz Črnomlja. Izžrebani so bili:

II. SKUPINA

1. žensko kolo — Bedenkovič Mihael, Skrijavo 1, p. Sentrupert;
2. kamgarn obleko — Bunc Danica, Novo mesto, Prešernova 11;
3. blago za plašč — Petrina Alojz, Vršana sela pri Dol. Toplicah;
4. jedilni pribor — Zlobec Stane, Trebnje 18;
5. kavni servis — Berkopec Jože, Vinica 59 pri Črnomlju;
6. pletena jopica — Udovič Jože, Novo mesto, Gerdešičeva 7;
7. voziček na dva kolesa — Strojln Janez, Groble 37, p. Sentjerne;
8. 12 porc. krožnikov — Prosenik Anton, Migolska gora, p. Mirna;
9. ženski gozjarji — Sinkovec Franc, Dol. Mokropolje, p. Sentjerne;
10. voziček na 4 kolesa — Krevs Janez, Krizni vrh 7, p. Mokrongo;
11. 50 kg bele moke — Per Frančiška, Novo mesto, Ljubljanska 19;
12. električni kuhalnik — Zaje Anton, Črnomelj, p. Bela cerkev;

I. SKUPINA

1. ročni voziček — Darovec Jospina, Straža 34;
2. ročni voziček — Malenšek Marjeta, Črnošnjače 38, p. Stopiče;
3. 4 porc. skleda — Blažič Alojz, Sela 11, p. Trebelno;
4. keramični servis — Jarc Franc, Črnomelj 207;
5. garn. ženskega perila — Zugelj Zvonko, Talčiji vrh 12 pri Črnomlju;
6. električna pečica — Kočever Anton, Rosalnice 36, p. Metlika;
7. 8 litr. kozica — Grden Marija, Knežja vas 11, p. Dobrnjič;
8. servis za liker — Avguštin Terezija, Gumberk 10, p. Brusnice;
9. 8 litr. kozica — Zalec Jože, Stara lipa 2, p. Vinica pri Črnomlju;
10. drobilka za orehe — Saje Anton, Ribjek 8, p. Mokrongo;
11. drobilka za orehe — Tomc Anica, Grm 4, pošta Gradac v Beli krajini;
12. trajna ondulacija — Pavlin Božidar, Novo mesto, Cesta Gubčeve brigade 13.

Clani komisije — naročniki Dolenjskega lista:

Požek Jože, Butoraj 16, Benčič Anica, Črnomelj 20, Černič Peter, Črnomelj 62, Starha Lojze, Črnomelj 50, Lozar Malka, Rožanc 9, Horvat Janko, Blatnik pri Črnomlju.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

SOLEA **KREMA**
VSAKEM ČASU

ČE BI SOLI NE IMELI...

Slovani smo imeli običaj (ponekod je še danes v veljavi), da je gospodar sprejel gosta na hišnem pragu in mu pred vstopom v svoj dom ponudil kruha in soli — dve dobrini, o katerih je menil, da sta od vsega, kar ima, najkoristnejši in najvrednejši. Tudi lepa beseda naših domačih rek je primer pričla, kako je sol tesno povezana z našim vsakdanjim življenjem: »Ta pa ima soli v glavi...« oristen kot sol, »reven, da ni ti za sol nima«, »priskuten kot neslan močnik«, »pojdi se soliti«, »srečez neslan« in podobno. In veda o jeziku ugotavlja, da ima beseda sol v vseh jezikih evropskih narodov skupni koren, Slovani pa sploh malone taisto besedo: »sol«. Človek je torej že v pravadnini stvoril ta pojem za eno najkoristnejših stvari svojega vsakdanjega življenja in ga nespremenjeno ohranil dolga tisočletja. Le še beseda mati ima v jezikih tak skupni koren. In ni čudno. Kaj nar. sol pomeni, smo dobro občutili v zadnji vojni, ko jo je manjkalo.

Sol in hrana

Sol, oziroma kuhinjska sol, kakor ji pravimo, ni samo zelo važna surovina za celotno proizvodnjo kemične industrije, marveč je neposredno potrebna tudi kot hranivo za naše življenje.

Človeški, pa tudi živalski organizem ne more biti brez soli. Naš želodčni sok vsebuje 0,5% rastopine solne kisline, ki se tvori v želodcu iz kuhinjske soli in je nepogrešljiva za prebavo. Če je ni v zadostni količini ali v nepravilni koncentraciji, nastanejo motnje, težave in bolečine v želodcu.

V krvi jo imamo 4,82 gr na en liter. Z znojenjem (znoj je slan), zlasti pa z mokrobo neprenehoma izločamo iz telesa velike količine soli, zato moramo novo dovažati s hrano. Odrasel človek pri kulturnih narodih uporablja na leto 8 — 9 kg kuhinjske soli. Vsi civilizirani narodi jo poznajo že iz pradavnine, le nekatera plemena v Srednji Afriki in Južni Ameriki so jo spoznala šele s prihodom belcev. Ta plemena so uživala predvsem živalsko meso, ki vsebuje veliko soli, in si tako z njo oskrbovala svoj organizem. Pri rastlinski prehrani pa potrebujejo več soli kakor pri mesni, kajti rastline imajo sol le v neznatnih količinah. Vemo, kako lakotno je na sol govedo ali drobnica. V notranjosti Afrike hodijo rastlinojede živali v celih tropih do zelo oddaljenih slanih vrelcev, da si potesijo potrebo po soli.

Kaj je sol

Kuhinjska sol je spojina dveh prvov: natrija in klorida. Natrijev klorid ji pravimo kemiki in jo označujejo s formulico NaCl. Natrij je svetla, mehka in lahka kovina, klor pa zelenkastorumen plin. Ko se kovina natrij spoji z nevtrarnim in strupenim plinom klorom,

prekrija z drugimi sloji, ali pa dvignila kvišku. Ti sloji soli so večkrat zelo debeli in dolgi po več kilometrov. V severni Nemčiji so ležišča soli debela po 1300 metrov, pri Itecku v Sovjetski zvezi nad 1500 metrov. V slavni solni rudnici Veličica na Poljskem so sloji soli debeli po 1400 metrov.

Kamenoljst so včasih samo kopalji, kot rudo, danes pa spuščajo v rudnik vodo, da se naskrta soli, nato vodo črpa in prekuhavajo v tovarnah. Tako pridobljena sol je mnogo bolj čista kot naravna kamena sol.

Ker je kamena sol lahko toplotna (vsi kameniti sloji v zemlji so pa več ali manj napolnjeni z njo) jo voda v svojih podzemskih tokih topi, zato vse reke in potoki vsebujejo kuhinjsko sol, čeprav v majhnih količinah — 3 gr v kubičnem metru. Pa vendar se sleherni trenutek izliva v velikianski morskem zbiralniku okrog 4 milijone ton kuhinjske soli, ki je raztopljena v rekah in potokih.

Pridobivanje kuhinjske soli

Sol iz morja pridobivamo na zelo preprost način. Morsko vodo napeljejo v velike plitve bazene (solarnice) in prepustijo soncu. Voda izhlapi sol, ki je težja, pa se usede na dno. Zato je pri nas »žetev soli« poleti, ko je dovolj vročine, severnjaki pa pridobivajo sol pozimi. Morsko vodo pustijo, da zamrzne. Ker je pa led le čista voda, se vsa sol zbere v ostalem delu tekočine, ki jo nato v tovarnah izparevajo. S tem si pripravijo mnogo goriva, saj morajo izpariti le majhno količino prvotne vode.

Industrijska uporaba soli

Kuhinjska sol je glavna surovina za pridobivanje številnih drugih natrijevih soli, od

Zlasti veliko soli porabijo za konzerviranje mesa, rib in druge hrane, tudi surove kože konzervirajo z njo. V kemični industriji je rabijo za glazuro, v metalurgiji za posebno praženje rud. Čiste in prosojne kristale soli uporabljajo zaradi nekih svojevrstnih lastnosti namesto optičnih

V paskih solinah grabijo sol z velikimi strguljami na kuce

stekel pri nekaterih znanstvenih aparatih.

Sol pri nas

Svetovna proizvodnja kuhinjske soli je bila pred drugo svetovno vojno okrog 33 milijonov ton letno (od koke, ki smo jo prej omenili, bi bilo treba za vse to količino posneti le sloj »debel« 0,25 milimetra. Da bi od celotne površine koke pri taki letni potrebi uporabili en meter soli bi morali čakati 4240 let. Stevilke so včasih zelo zanimive).

V stari Jugoslaviji smo zaradi gospodarske in industrijske zaostalosti veliko soli uvažali, čeprav imamo na oba-

lah našega Jadrana skoraj neomejene možnosti za njeno pridobivanje. Solarna v Pagu, Stonu, Ulinju in Piranu (v Istri) dajejo letno 75 tisoč ton soli — polovico naše letne potrebe. Pri Tuzli v Bosni imamo 100 — 160 metrov debele sloje kamene soli. Ta rudnik je dajal pred vojno 60

tisoč ton letno. Zaradi močnega pritoka vode in velike globine sedaj te soli ne kopljejo, temveč črpajo slano vodo, ki jo nato po ceveh pošiljajo v solarno v Kreki.

Leta 1939. smo pridobili na ozemlju naše države 75 tisoč ton kuhinjske soli, sedaj pa smo že presegli 200 tisoč ton letno, kar zadostuje za potrebe prebivalstva pa tudi za našo kemično industrijo in konzerviranje hrane.

Za sol se torej ni treba bati ne nam ne človeštva, saj je morje njena neizčrpna zakladnica. In vsaj kar se tiče soli človeštva tudi v prihodnje ne bo treba živeti »neslano življenje«.

Živahne priprave za pustovanje v Metliki

Desetletja in desetletja stara tradicija pustovanja v Metliki, kateri so se lansko leto starejši Metličani odrekli, kaže, da bo letos spet oživila. Medtem ko se je lanj uveljavila izključno šolska mladina, ki je spravila skupaj okoli 150 dokaj posrečenih mask, se je zadnji mesec zbudila iz spanja glavna gadjja zalega, ki je imela že več dobro uspešnih sestankov starih metličkih gadov in beloušev.

Vsa Metlika je zbrana v treh velikih gadjih gnezdih, ki se vsa vneto pripravljajo, da bi čim dostojneje proslavila dan Velikega pusta. Čeprav priprave za svoj svečani pohod na pustni torek drže v največji tajnosti, se je našemu dopisniku le posrečilo izvedeti, da so

letos metlički gadje ubrali korak s sodobno tehniko in da bodo imeli gledalci priliko videti v sprevidu najvzajemnejše tehnične pridobitve Znanstvenega inštituta metličkih gadov. Tako si bo lahko nekdo od blizu ogledal delovanje atomske bombe in se seznanil z najsoodobnejšo podmornico »Nautilusa«. Ker imajo Metličani težave z iskanjem novega pokopališča — staro je premahno in se podira — so gadje iznašli premični krematorij na kolesih, nadalje električni stol in avion na reakcijski pogon. Omembe vredni je tudi teleskop za iskane žarkov, prižig električne energije, izvirajoče iz polnega barilca, in še več podobnih koristnih izumov.

Komur pa je ta atomska tehnika tuja, si bo lahko ogledal manj razburiljive stvari: princa Karnevala in njegovo spremstvo, nosilnico s častnim dostojenim članom metličkih gadov, krinoline, viteze in pajace, ciganske in Indijance, konjenike, pešce in voznjake, pametne in neumne maske, vrtiljak na glavici, živo menezarijo in še in še. Da jo bodo vmes strumno rezali tudi godci: glavne gadje zalege, je razumljivo samo po sebi.

64-letni pustni banderaš Stevo Strmca, ki bo letos znova na čelu veselja spreveda

Dražestne naše dame v krasnih toaletah...

»Domači večer«, kate-rega je priredila Narodna čitalnica v Novem mestu dne 9. februarja t. l. je bil brez dvoma doslej najlepši večer tega predpusta. To je bila uravnilovca podoba: Dražestne naše dame v krasnih toaletah z mičnimi, zelo elegantnimi predpasniki — pa gosposde v različnih svetlih, da tudi čisto belih oblekah s kričočimi ovratnicami kretali so se neprisiljeno, po domače po dvorani in se zabavali, da jih je bilo veselje gledati. Saj je pa tudi vsopred že v naprej

spravil občinstvo v najboljšo voljo. Slavno dolensko pevsko društvo je zapelo s svojimi najboljšimi močmi dovršene tri mešane in en ženski zbor. Kajpak da so v gajali valčki »ob vrskem jezeru« kar najbolje, tako, da je občinstvo burno zahtevalo, da se ponavljajo. Nikakor ne smemo zabit naše priznanje izreči tudoljubivima gospicama, ki ste spremljavo mešanih zborov prevzeli, in tako ne najmanj do krasnega vsepa pripomogli. Na vsopred je bilo tudi zabavno predavanje v XXI. poglavju o kitajski vojski. Občinstvo se je pri tej, po nekodi zelo »krvavih dogodčinah« izbornu zabavalo, le škoda, da je par najboljših dovptov brezuspešno eksplodiralo, ker so bili namara premočno v odejo rafiniranosti zaviti. Burleska »kmet pa fotograf« nudila je našim dvema izbornima komikom priliko brilirati v vseh tonih dovptivosti (samo gosp. tukajšnega šepetala moramo krcniti, da je bil spočetka preglašen). Po vsopred se je vnel zelo animiran ples, pri katerem je skoro da vse občinstvo do četrte ure zjutraj ustrajalo. S'noč je bil en lep večer! (Dolenske novice, 15. 2. 1901)

ASPIRIN VSESPLOŠNO ZDRAVILO

Aspirin je zdravilo, ki ga sleherni pozna, saj ga od vseh zdravil največ uporabljamo. Zdravniki ga smatrajo za »najkoristnejše zdravilo«, kar jih je bilo iznajdenih. Aspirin prežene bolečine, ki se posledica cele vrste najrazličnejših obolenj. Revmatični ga celo smatrajo za svoj največji blagoslov. Neki zdravnik je zapisal: »Če bi ne bilo aspirina, bi morali zdravniki delati noč in dan, da bi ustregli velikanskemu številu pacientov, ki bi iskali pomoči.«

Navzlic svoji učinkovitosti in razširjenosti je pa aspirin še zmerom zagonetka. Kajti po tisoč in tisoč preiskavah in eksperimentih z njim, zdravniki še zdaj točno ne

ga pa vzame človek z normalno temperaturo, ki ga na primer boli le glava, bo glavobol ponehal, normalna temperatura pa se ne bo niti zvišala niti znižala. Kako je to mogoče, nihče ne ve.

Ce zdravniki še niso odkrili, v čem je pravzaprav zdravilna moč aspirina, pa dobro vedo, kaj se zgodi z njim, ko ga pogoltamo. Kristali aspirina navadno gredo nedotaknjeni skozi želodec in jih telo vsrka skozi tanko črevo. Najkasneje deset minut potem, ko smo pilulu zaužili, je aspirin že v naši krvi. Dobro je, če hkrati z aspirinom vzamemo sodo bikarbono, kajti ta popolnoma zaščiti želodec pred kislino, ki jo vsebuje aspirin.

Aspirin je acetilsalicilna kislina in ga je pred sto leti iznašel alzaški kemik Gerhard, toda kot zdravilo so ga začeli uporabljati šele petdeset let kasneje. Njegove zdravilne lastnosti je odkril ravnatelj kemičnega laboratorija velike nemške farmacevtske tvrdke »Bayer« Artur Eichengrun, toda po čudni ironiji usode so njegovo odkritje pripisal drugemu. Da je Eichengrun odkril zdravilno moč aspirina, se je zvedelo šele pred nekaj leti, ko so izdali njegove spomine, ki jih je napisal kot jetnik v nekem

nemškem koncentracijskem taborišču. Ta moč, ki je dal človeštvu tako univerzalno zdravilo, piše na koncu svojih spominov: »Verjamem, da sem z odkritjem aspirina storil človeštvu veliko uslugo. Pri tem pa nisem imel nobene osebne koristi.« On je res ni imel, silno pa je zaboglati tisti, ki so mu vseh petdeset let pripisovali odkritje aspirina, dokler ni Eichengrun sam spregovoril.

Smrtni greh - ali pa dobra kupčija

V veliki vniemi za zveličanje duš je katoliški škof iz St. Louisa prepovedal svojim vernikom obisk filma »Francoska linija«. Kogar bi firbec le zanesel pred filmsko platno, da bi si ogledal živahno plesalko Jane Rusell in njeno umetnost, bo imel smrtni greh. Škof meni, da se obrača znana plesalka tako, »da bi človek lahko zajadril naravnost v peklo, če bi se prej ne spovedal svojih grehov...«

Predstave »Francoske linije« je prepovedala tudi filmska cenzura — dosegla je prav obraten učinek. Gledalci kar oblegajo blazinje v kino podjetjih, medtem ko je Jane Rusell izjavila, da je bila pri silijena plesati tako, kot jo ka-

Že gornja slika. Mnogi, ki se smejijo škofovi prepovedi in filmski cenzuri, pa se sprašujejo, če ni vročino razpravljano okoli filma le dobra reklama za polne kino dvorane.

Vrtanje kamene soli v solnem rudniku

nastane kuhinjska sol, tako potrebna za našo zdravje in življenje. Narava je čudovita delavnica.

Morska sol

Neizčrpen vir kuhinjske soli so morja in oceani (ocean je naziv za velika morja, n. pr. Tihí ocean). V sto litrih morske vode je 2 in pol kg kuhinjske soli, v kubičnem metru okrog 27 kg, v kubičnem kilometru pa že 27 milijonov ton. Računajo, da vsebuje voda vseh morij 34 trilijonov kg soli. Lepa količina (če hočemo zapisati trilijski, potrebujemo 18 ničel). Ogledajmo si to količino še nazorneje. Če bi pobrali in vsa sol iz morske vode in naredili iz nje kocko, bi bila vsaka stranica dolga in visoka 251 kilometrov. Ta kocka bi bila 85 krat višja kot Triglav in 30 krat višja kot Mount Everest, najvišja gora sveta. S soljo te kocke bi lahko pokrili vso kopno površino zemlje.

Kamena sol

Razen soli v morski vodi imamo v podzemskih slojih velikanske sklade trde, tako imenovane kamene soli. Tudi ta sol je nastala v morjih, seveda v pradavnih geoloških dobah. Zemeljska tla so se dvignila in spuščala in tako se je mnogo morij ločilo od osrednjega oceanskega vodovja. Nastala so velika slana jezera, ki so izparevala hitreje, kakor je pritekala rečna voda in nazadnje so povsem usahnila. Na dnu je pa ostala usedlina kristalizirane soli, ki jo je potem zemlja v svojem staimem premikanju in gibanju pogreznila v globino in

katerih so nekateri izredno važne, na primer Glauberjeva sol, soda, lužni kamen, umetni škilski soliter, vodno steklo in tako dalje. Če bi ne imeli sode ali Glauberjeve soli bi ne mogli izdelovati stekla; lužni kamen nujno potrebuje industrija mila. Iz kuhinjske soli dobivajo solno kislino in klor, izredno pomembna proizvoda kemične industrije.

Načrti kluba dolenskih visokošolcev

V nedeljo, 14. febr. 1954 je bil v Rdečem kotičku na Okrajnem ljudskem odboru v Novem mestu redni letni občni zbor kluba dolenskih visokošolcev. Poleg članstva, ki se je zboru udeležilo v precejšnji številni, so občinstvu zboru prisostvovali tudi predstavniki političnih organizacij, sveta za kulturo in prosveto in univerzitetnega odbora Zveze študentov Jugoslavije.

Občni zbor je pričel predsednik kluba Janez Barborič, ki je poročal o delu kluba in njegovoga odbora v preteklem letu. V referatu je omenil uspeša predavanja članov kluba v okolških občinah, vendar so bili to le začetki, prave širine še ni. Člani kluba so sklenili, da bodo odslej v večjem številu obiskovali okoliške vasi, kjer bodo imeli poljudna predavanja. Zelo delovna je dramatska skupina, ki jo vodi Jože Kotnik. Krh in Hočevar. Do konca prihodnjega meseca bo naštvirala dramatisacija Jurčičeve povesti »Čič mesta noga sodnika«, s katero bo obiskala okolške odre. Tudi športna in šahovska sekcija sta dosegli lepe uspehe; športna sekcija bo v bodoče športno življenje v Novem mestu in na Dolenskem še bolj poživila. Pred odborom stoji tudi naloga, da organizira tradicionalno brucovanje, ki bo pravičoma 6. marca v kavarni »Metropolis«.

Po referatu predsednika sta podala poročila še blagajnik Kluba in član kontrolne komisije, ki je

vedo, kako in zakaj prežene bolečine. Je pa nedvomno najbolj zanesljivo in najmanj nevarno zdravilo, kar jih je doslej iznašla medicina.

Aspirin ima veliko čudnih lastnosti. Ena od njih je tudi ta, da prežene vročino, ne zmanjša pa prav nič normalne temperature. Če ga vzame bolnik s povečano temperaturo, vročica takoj poneha. Če

Če kadeti plešejo

Neki ameriški list piše: »V soboto so kadeti-vojaške akademije priredili v hotelu Astoria svoj vsakoletni ples. Pred vhodom v hotel je stalo pripravljenih šest avtomobilov polnic in dva rešilna voza.

Obisk pri obodarjih

Marsikdo, ki ima opraviti s sitom ali rešetom mogoče ne ve, kje je ta reč nastala. Tudi to je izdelek ribniških suhobarjev, katere pozna »vesoljni svet«, kot sami trdijo. Pa poglejmo, kako nastane sito ali rešeto in kaj je zato potrebno.

Za sito, rešeto ali reto je treba imeti obod. Pravi obodar si les pripravljaj že jeseni. Mora pa biti prvovrstni smrekov ali jelov les. Les spravi domov in ga razreže na ustrezajoče dolžine, zgonite jim pravijo. Zgonite nato razcepi in da sušit. Tako stoji pred hišami visoke skladovalnice lesa za obode. Primerno osušeni les gre v nadaljnj predelavo. Obodar ga na posebnem stolu obdela, zatem ga pa na zelo primitivni napravi uvije in zveže, da dobi obod lepo pravilno obliko. V prvi obod da še devet obodov, kar da skupaj deset obodov ali kolač. S tem so obodi pripravljeni za prodajo. Protjavajali jih prodajajo kmetijski zdruzi v Jurjevici ali v Sodražici. V jurjevici kmetijski zdruzi večji del obodov opremijo s sistastim dnom in sito je gotovo.

Največ obodarjev živi na področju Jurjevica in Kota, v Globelu in Zigmarchah. Deloma so tudi na Gori in pri Sv. Gregorju ter še ponekod. S to panogo donrače obrti se ukvarajo v teh krajih že sto-

letja. Izdelovanje obodov, na prvi pogled tako preprosto, zahteva precej znanja, ki se je pododavalo iz roda v rod. Danes se število obodarjev manjša iz leta v leto. Eden vzrokov je visoka cena lesa in se izdelovanje obodov ne izplača. Obodarji so že večkrat prosili, da bi dobivali les po znižanih cenah. Če ne bo to vprašanje ugodno rešeno, bodo obodarji kmalu živeli samo še v spominu.

Tam, kjer so doma obodarji, najdemo skoraj vedno tudi posodarje — izdelovalce škafov, čebrov, čebrič, veder, pinj in podobno. Posodarji zavzemajo važno mesto v sklopu domačih obrtnikov. Toda o njih in njihovem delu bomo napisali drugič. K. O.

Mož in žena umrla isto uro

V vani Babine v Srbiji sta isti dan in uro umrla 80-letni Jovan Cvijović in njegova, prav tako osemdeset let stara žena Mara.

Oba sta do nedavna bila zdrava. Jovan je prvič v življenju zbolel sredi januarja. Bolehal je samo šest dni in umrl. Se isto uro je umrla tudi njegova žena, ki jo je pretresla moževa smrt.

Nekaj „Večerovih“

OGORČENJE
— ... in potem mi je rekla, da sem krava!
— Nesramnost! Saj nisi nikoli bolehal za vodenicol!
MALI FILOZOF
Mali juček iz mesta pride na kmete in gleda teto, ki molze kravo, potem pa vpraša:
— Teta kje pa zapreš pipo, ko je posoda polna?
NESPORAZUM
— Imate morda pri sebi ogenj?
— Ne, sem gasilec.
HUDOBNOST
Janja je šla na koncert. V gneči pred garderobo je nekdo objame in jo veselo ogovori:
— Zdravo, mma! Ali se nisva midva že nekje videla?
Janja ga pogleda, potem pa žalostno vzdihne:
— Ne, v živalski vrti pa žal ne zabujam!
MLADA SREČA
»Oh, draga moja, moj mož in jaz sva tako srečna! On je slikar in slika, jaz pa mu kuham. In potem medsebojno ugrabava, kaj bi naj bilo to, kar je vsak do naju hotel pravzaprav napraviti.«

»Janeček, razblij vendar orglice, da bova videla, odkod prihajajo tako lepi glasovi.«